NAMANGAN DAVLAT UNIVERSITETI
ILMIY AXBOROTNOMASI, [2026-8]
ISSN:2181-1458
ISSN:2181-0427

13.00.00-PEDAGOGIKA
journal.namdu.uz
PEDAGOGICAL

TIBBIYOT SOHASIDAGI LOTIN TERMINLARINI O‘ QITISH TEXNOLOGIYASI

Sayımova Gulshad
Qoraqalpog‘ iston tibbiyot instituti assistent o‘ qituvchi
E-mail: gulshadsayimova@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada tibbiyot yo‘ nalishida tahsil olayotgan talabalarga lotin tili va tibbiy terminologiyani o‘ qitishda zamonaviy pedagogik, interfaol hamda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda elektron lug‘ atlar, terminologik ma’lumotlar bazalari, multimedia vositalari, onlayn ta’lim platformalari, mobil ilovalar, virtual laboratoriyalar, simulyatsiyalar va elektron baholash vositalarining didaktik imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, terminologik kompetensiyani shakllantirishning reproduktiv, produktiv, qisman izlanishli va ijodiy bosqichlari hamda uni baholashning motivatsion, kognitiv, operatsion va refleksiv mezonlari tavsiflangan. O‘ rganish natijalari zamonaviy texnologiyalarni amaliyotga yo‘ naltirilgan, integrativ va shaxsga yo‘ naltirilgan yondashuvlar bilan uyg‘ unlashtirish talabalarning kasbiy terminologiyani o‘ zlashtirish samaradorligini oshirish imkonini berishini ko‘ rsatadi.*

Kalit so‘ zlar: *lotin tili, tibbiy terminologiya, terminologik kompetensiya, raqamli texnologiyalar, virtual laboratoriya.*

МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ЛАТИНСКОЙ МЕДИЦИНСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ

Аннотация: *В статье анализируются вопросы использования современных педагогических, интерактивных и цифровых технологий при обучении студентов медицинских специальностей латинскому языку и медицинской терминологии. В исследовании раскрываются дидактические возможности электронных словарей, терминологических баз данных, мультимедийных средств, онлайн-образовательных платформ, мобильных приложений, виртуальных лабораторий, симуляций и электронных средств оценивания. Также характеризуются репродуктивный, продуктивный, частично поисковый и творческий этапы формирования терминологической компетенции, а также мотивационные, когнитивные, операциональные и рефлексивные критерии её оценки. Результаты исследования показывают, что сочетание современных технологий с практико-ориентированным, интегративным и личностно-ориентированным подходами позволяет повысить эффективность освоения студентами профессиональной терминологии.*

Ключевые слова: *латинский язык, медицинская терминология, терминологическая компетенция, цифровые технологии, виртуальная лаборатория.*

METHODOLOGY FOR TEACHING LATIN MEDICAL TERMINOLOGY

Abstract: *This article analyzes the use of modern pedagogical, interactive, and digital technologies in teaching Latin and medical terminology to medical students. The study examines the didactic potential of electronic dictionaries, terminological databases, multimedia tools, online learning platforms, mobile applications, virtual laboratories, simulations, and electronic assessment tools. It also describes the reproductive, productive, partially exploratory, and creative stages of developing terminological competence, as well as the motivational, cognitive, operational, and reflective criteria for its assessment. The findings indicate that combining modern technologies with practice-oriented, integrative, and student-centered approaches can improve the effectiveness of students’ acquisition of professional terminology.*

Keywords: *Latin language, medical terminology, terminological competence, digital technologies, virtual laboratory.*

KIRISH

Zamonaviy ta’lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi o‘ qitish mazmuni va metodlarini yangilashni talab qilmoqda. Tibbiyot ta’limida bu jarayon ayniqsa muhim, chunki bo‘ lajak mutaxassis nafaqat nazariy bilimlarni, balki professional terminlarni to‘ g‘ ri anglash, talaffuz qilish, yozish va amaliy faoliyatda qo‘ llash ko‘ nikmalarini ham egallashi kerak. Lotin tili tibbiy terminologiyaning muhim asoslaridan biri bo‘ lib, shu sababli uni o‘ qitish metodikasini zamonaviylashtirish kasbiy tayyorgarlik sifatiga bevosita ta’sir ko‘ rsatadi.

Terminologik kompetensiya muayyan fan yoki kasbiy sohaga oid atamalarni tushunish, ularning mazmunini anglash va amaliy vaziyatda to‘ g‘ ri qo‘ llash qobiliyati bilan tavsiflanadi [3]. Maqolada ushbu tushuncha bilim, ko‘ nikma,

malaka va ularni real faoliyatda qo‘ llash qobiliyatlarining birligi sifatida qaraladi. Tadqiqot materiallarida kompetensiya tushunchasining turli fan vakillari tomonidan turlicha talqin qilinishi qayd etilgan bo‘ lib, terminologik kompetensiya terminologik mazmunni anglash va uni amaliyotga tatbiq etish bilan bog‘ lanadi.

Raqamli texnologiyalar mazkur jarayonni faqat axborot uzatish bilan cheklamay, talabaning mustaqil ishlashi, izlanishi, topshiriqlarni takroran bajarishi va bilimini nazorat qilishi uchun ham imkon yaratadi. Elektron lug‘ atlar, interaktiv dasturlar, onlayn kurslar va mobil ilovalar terminologik ma’lumotlarni vizual va audial shaklda qabul qilish, qayta ishlash va amaliyotda qo‘ llashga sharoit yaratadi [2].

Tadqiqotning maqsadi tibbiyot yo‘ nalishida lotin tili va tibbiy terminologiyani o‘ qitishda zamonaviy pedagogik hamda raqamli texnologiyalarning imkoniyatlarini aniqlash va terminologik kompetensiyani rivojlantirishga yo‘ naltirilgan metodik yondashuvlarni umumlashtirishdan iborat.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda lotin tili va tibbiy terminologiyani o‘ qitishga oid metodik materiallar, terminologik kompetensiyani shakllantirish bosqichlari va zamonaviy ta’lim texnologiyalarining didaktik imkoniyatlari tahlil qilindi. Shuningdek, tizimli, integrativ, shaxsga yo‘ naltirilgan, kommunikativ, muammoli va texnologik yondashuvlardan foydalanish imkoniyatlari ko‘ rib chiqildi.

Tizimli yondashuv terminologik kompetensiyani o‘ zaro bog‘ liq bilim va ko‘ nikmalar majmui sifatida tashkil etishni nazarda tutadi. Integrativ yondashuv lotin tili va tibbiy terminologiyani anatomiya, fiziologiya, patologiya kabi boshqa tibbiy fanlar bilan bog‘ lashga imkon beradi. Shaxsga yo‘ naltirilgan yondashuvda talabaning individual imkoniyatlari, qiziqishi va ta’lim ehtiyojlari hisobga olinadi. Kommunikativ va muammoli yondashuvlar esa terminlarni real yoki modellashtirilgan kasbiy vaziyatlarda qo‘ llashga yo‘ naltiriladi [1].

Tadqiqotda 2023–2024, 2024–2025 va 2025–2026-o‘ quv yillarida bo‘ lajak tibbiyot xodimlarining terminologik kompetensiyasini rivojlantirish bilan bog‘ liq mavjud holat o‘ rganilgani ko‘ rsatilgan. Mazkur tahlil asosida terminlarni o‘ rganish metodikasi mazmunining rivojlanish bosqichlari va mezonlari aniqlangan.

Terminologik kompetensiyani shakllantirishda reproduktiv, produktiv, qisman izlanishli va ijodiy bosqichlar ajratiladi [4]. Reproduktiv bosqichda talaba tayyor namuna asosida bilimlarni o‘ zlashtiradi. Produktiv va qisman izlanishli bosqichlarda terminlarni turli topshiriqlarda mustaqil qo‘ llash, matn tuzish, matnni qisqartirish yoki qayta ishlash kabi faoliyatlar amalga oshiriladi. Ijodiy bosqichda esa talaba topshiriqni bajarish usuli va til vositalarini mustaqil tanlay oladi.

Baholash jarayonida motivatsion, kognitiv, operatsion va refleksiv mezonlarga tayaniladi. Bunda talabaning kasbiy terminologiyaga qiziqishi, nazariy bilim darajasi, terminlarni amaliyotda qo‘ llay olishi va o‘ z faoliyatini mustaqil tahlil qila bilishi asosiy ko‘ rsatkichlar sifatida qaraladi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari tibbiyot ta’limida terminologik kompetensiyani rivojlantirishda interfaol pedagogik texnologiyalar va raqamli vositalarning o‘ zaro uyg‘ unligi muhimligini ko‘ rsatadi. Interfaol metodlar orasida kichik guruhlarda ishlash, aqliy hujum, rolli o‘ yinlar, case-study va muammoli ta’lim alohida o‘ rin tutadi. Klinik vaziyatlarni tahlil qilish jarayonida talabalar kasallik nomlari, simptomlar, tashxis va boshqa tibbiy tushunchalarni ifodalovchi lotin terminlarini bevosita qo‘ llaydilar. Bu esa terminlarning faqat yodlanishiga emas, balki ularning amaliy mazmunini anglashga yordam beradi.

Raqamli texnologiyalarning birinchi muhim yo‘ nalishi elektron ta’lim resurslaridan foydalanishdir. Elektron lug‘ atlar va terminologik ma’lumotlar bazalari yangi atamalarning ma’nosini tez topish, ularni kontekstda ko‘ rish va mustaqil takrorlash imkonini beradi. Elektron resurslardan foydalanish o‘ quv jarayonini individuallashtirish uchun ham qulay sharoit yaratadi. Talaba o‘ zlashtirish darajasiga qarab materialni takrorlashi yoki qo‘ shimcha topshiriqlarni bajarishi mumkin.

Multimedia materiallari ham terminlarni o‘ zlashtirish jarayonini boyitadi. Audio materiallar terminlarning talaffuzini to‘ g‘ ri shakllantirishga, videomateriallar esa terminlarning professional kontekstdagi qo‘ llanishini ko‘ rsatishga xizmat qiladi. Interaktiv videodarslar orqali terminning mazmuni va amaliy vaziyatdagi ishlatilishi bir vaqtda kuzatiladi. Bu usul ayniqsa o‘ quv materialini ko‘ rish va eshitish orqali qabul qiladigan talabalar uchun muhimdir.

Virtual laboratoriyalar va simulyatsiyalar yordamida talaba nazariy bilimni modellashtirilgan amaliy muhitda sinab ko‘ rishi mumkin. Tibbiyot ta’limida virtual bemorlar bilan ishlash, klinik vaziyatlarni modellashtirish va kasbiy muloqot stsenariylarini bajarish terminlarni real professional faoliyat bilan bog‘ laydi. Bunday yondashuv terminni alohida birlik sifatida emas, balki kasbiy kommunikatsiyaning tarkibiy qismi sifatida o‘ zlashtirish imkonini beradi.

Onlayn hamkorlik vositalari ham muhim natija beradi. Google Classroom, Moodle va Zoom kabi platformalarda guruh bilan topshiriqlar bajarish, loyihalar yaratish, terminologik materiallarni muhokama qilish va o‘ zaro baholash mumkin. Bu jarayon terminologik kompetensiya bilan birga kommunikativ va jamoaviy ishlash ko‘ nikmalarini ham rivojlantiradi.

Mobil ilovalar va interaktiv testlar terminologik materialni takrorlash hamda o‘ zlashtirish darajasini tezkor aniqlash imkonini beradi. Talaba terminlarni istalgan vaqtda takrorlashi, test topshiriqlarini bajarishi va xatolarini ko‘ rib chiqishi mumkin. O‘ qituvchi esa elektron baholash vositalari orqali bilimdagi bo‘ shliqlarni aniqlab, individual tuzatish ishlarini tashkil eta oladi.

Tadqiqotda terminologik kompetensiyani shakllantirishning mazmuniy yo‘ nalishlari ham aniqlangan. Talaba kasbiy bilimlarning ahamiyatini anglash, tibbiy terminlarning kasbiy kompetensiyadagi o‘ rnini tushunish, ularni amaliyotda qo‘ llash, zamonaviy ta’lim loyihalarini ishlab chiqish, elektron o‘ quv modullaridan foydalanish, virtual ta’lim muhitini tashkil etish va amaliy mashg‘ ulotlar bazasini takomillashtirish kabi ko‘ nikmalarga ega bo‘ lishi kerak.

MUHOKAMA

Olingan natijalar raqamli texnologiyalarning samarasi ularni darsga oddiy qo‘ shish bilan emas, balki aniq metodik vazifaga mos ravishda tashkil etish bilan belgilanadi, degan xulosaga kelish imkonini beradi. Elektron lug‘ atning o‘ zi terminni o‘ zlashtirishni kafolatlamaydi; terminni kasbiy matn, muloqot yoki amaliy vaziyat bilan bog‘ lash zarur. Shu sababli raqamli vositalar interfaol va amaliyotga yo‘ naltirilgan metodlar bilan birgalikda ishlatilishi lozim.

Amaliyotga yo‘ naltirilgan yondashuv tibbiyot ta’limida ayniqsa muhimdir. Retseptlar, kasallik tarixi, tashxis xulosalari va boshqa tibbiy hujjatlar bilan ishlash orqali talabalar nazariy terminologik bilimlarni amaliy vazifalarga ko‘ chira oladilar. Tibbiyot mutaxassislari bilan kasbiy muloqot stsenariylarini modellashtirish ham terminlarni vaziyatga mos tanlash va qo‘ llash ko‘ nikmasini rivojlantiradi.

Terminologik kompetensiyaning yuqori darajasi turli vaziyatlarda o‘ zlashtirilgan bilim va ko‘ nikmalarni mustaqil qo‘ llashga tayyorlik bilan tavsiflanadi. Shu nuqtai nazardan, kompetensiyani baholashda faqat test natijalariga tayanish yetarli emas. Talabaning mustaqil fikrlashi, kasbiy vaziyatda terminlardan foydalanishi, o‘ z xatolarini aniqlashi va o‘ z faoliyatini baholashi ham hisobga olinishi kerak. Tadqiqotda motivatsion, kognitiv, operatsion va refleksiv mezonlarning ajratilishi aynan mana shu kompleks yondashuvni ifodalaydi.

Metodik ta’minotni takomillashtirish ham muhim masala sifatida belgilanadi. O‘ quv adabiyotlarini yangilash, zamonaviy tibbiy terminologiyani elektron resurslarda aks ettirish, o‘ qituvchilarning raqamli kompetensiyasini oshirish va lotin tili fanini boshqa tibbiy fanlar bilan integratsiyalash zarur. Shuningdek, talabalar ehtiyojlarini hisobga olgan differensial metodik materiallarni ishlab chiqish taklif etiladi.

Maqolada kelajakdagi istiqbolli yo‘ nalishlar qatorida sun’iy intellekt, virtual va kengaytirilgan reallik hamda adaptiv ta’lim tizimlaridan foydalanish imkoniyatlari ham qayd etilgan. Bunday vositalar terminologik materiallarni individuallashtirish, amaliy vaziyatlarni modellashtirish va o‘ quv topshiriqlarini talabaning darajasiga moslashtirish uchun yangi imkoniyatlar yaratishi mumkin.

XULOSA

Tadqiqot natijalari tibbiyot sohasidagi lotin terminlarini o‘ qitishda zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalardan foydalanish terminologik kompetensiyani rivojlantirish uchun muhim imkoniyat yaratishini ko‘ rsatdi. Elektron lug‘ atlar, terminologik bazalar, multimedia materiallari, mobil ilovalar, virtual laboratoriyalar, simulyatsiyalar, onlayn platformalar va elektron baholash vositalari o‘ quv jarayonini interaktiv, amaliy va talaba faoliyatiga yo‘ naltirilgan shaklda tashkil etishga yordam beradi.

Terminologik kompetensiyani rivojlantirish reproduktiv bosqichdan produktiv, qisman izlanishli va ijodiy bosqichga tomon izchil rivojlanishi kerak. Bunda motivatsion mezon kasbiy qiziqishni, kognitiv mezon bilimni, operatsion mezon amaliy qo‘ llashni, refleksiv mezon esa o‘ z faoliyatini tahlil qilishni ifodalaydi.

Lotin tili va tibbiy terminologiyani o‘ qitishda interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar va amaliyotga yo‘ naltirilgan yondashuvni integratsiyalash bo‘ lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtiradi. Shu bilan birga, metodik ta’minotni muntazam yangilash, o‘ qituvchilarning raqamli kompetensiyasini oshirish va fanlararo integratsiyani kuchaytirish ushbu yo‘ nalishdagi muhim vazifalar bo‘ lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘ YXATI

1. Xodjiyev M.T., Raximov B.X., Sharipov F.G. *Umumiy pedagogika: darslik*. – T., 2020. – 453 b.
2. Xolmurodova D.X. Tibbiyot ta’lim muassasasi talabalarining til qobiliyatlarini zamonaviy ta’lim texnologiyalari asosida takomillashtirish: diss. … PhD. – T., 2022. – 135 b.
3. Абрамова Г.А. Медицинская лексика: основные свойства и тенденции развития: дис. ... д-ра филол. наук. – [Файлдаги bibliografik ma’lumot to‘ liq ko‘ rsatilmagan].
4. Болиева Ж.М. Психолого-педагогические условия формирования языковой компетенции студентов в учебно-воспитательном процессе вуза: дис. … канд. пед. наук. – Владикавказ, 2007. – 166 с.